

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Veteriner Fakültesi öğrencilerinin hayvansal ürün tüketim harcamalarının analizi

Berrin ŞENTÜRK*

Öz: Bu çalışmanın amacı Ondokuz Mayıs Üniversitesi Veteriner Fakültesi öğrencilerinin hayvansal ürünleri tüketim eğilimlerini belirleyerek bu ürünler tüketim miktarlarına bağlı maksimum ve minimum harcamalarını ortaya koymaktır.

Bu amaçla üniversitenin 2010-2011 akademik yılı birinci sınıf öğrencilerine anket uygulaması yapılmıştır. Çalışmaya 83 öğrenciden 78'i gönüllü olarak katılmıştır.

Anketten elde edilen tüketim verileri 20 hayvansal ürüne ait piyasa fiyatları ile analiz edilmiştir. Her bir öğrencinin bu ürünleri tüketim miktarları ürünlerin maksimum ve minimum fiyatları dikkate alınarak aylık harcama olarak hesaplanmıştır.

Elde edilen veriler Microsoft Excel ve SPSS for Windows 12 programları ile analiz edilmiştir. Öğrencilerin aile geliri ile asgari ve azami hayvansal ürün harcamaları arasındaki korelasyon hayvansal ürün orijinli gıdalar için sırasıyla % 32 ($p < 0,01$) ve % 31,7 ($p < 0,01$) olarak bulunmuştur. Öğrencilerin aile geliri seviyesi 553-4133 TL arasında değişmekte olup hayvansal gıdalar için olan harcamaları 114-418 TL arasında değişmektedir.

Aile gelirinden öğrencilere ayrılan pay ise aile gelirinin %26'sı ile %28'i arasında değişmektedir. Öğrencilerin bireysel gelirleriyle asgari ve azami hayvansal ürün harcamaları arasındaki korelasyon sırasıyla % 32, 1 ($p < 0,05$) ve % 32,7 ($p < 0,05$) olarak bulunmuştur.

Sonuç olarak, öğrencilerin hayvansal

ürün harcamaları aile gelirine bağlı olarak önemli ölçüde değişmektedir. Öğrencilerin hayvansal ürün tüketim tercihinde ise yoğurt, yumurta, peynir ve tavuk gibi nispeten daha düşük fiyatlı ucuz ürünler yer almaktadır.

Anahtar Sözcükler: tüketim eğilimi, gelir, harcama, öğrenci.

The analysis of animal product consumption expenditures of the Ondokuz Mayıs University Veterinary Medicine students

Abstract: The purpose of this study was to estimate minimum and maximum expenditures and amount of animal originated foods depending on the consumption trends of first year students of Ondokuz Mayıs University, Faculty of Veterinary Medicine.

For this purpose a questionnaire was applied to first year students in the academic year of 2010-2011. The number of the student participated in the survey was 78 voluntary students over 83.

The data obtained from the consumption survey were analyzed by using the average market prices of 20 animal originated foods. The mean minimum and maximum prices were determined by taking into consideration the amount of each animal originated foods per student on monthly basis. Obtained data were analyzed by using Microsoft Excel and SPSS for Windows 12 programs. The correlation between family income and the minimum

*Yrd. Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Hayvancılık Ekonomisi ve İşletmeciliği Anabilim Dalı, Samsun.

and maximum expenditures for animal originated foods of students were 32% ($p < 0.01$) and 31,7% ($p < 0.01$) respectively.

The level of family income of students ranged between 553-4133 TL, the monthly expenditure of students for animal originated foods changed between 114-418 TL.

The percentage of share from family income which was allocated to student was ranged between 26-28%. The correlation between individual income and the minimum and maximum expenditures of students for animal originated foods were 32,1% ($p < 0.05$) and 32,7% ($p < 0.05$) respectively.

As a result, the expenditures for animal originated foods of students were significantly changed with family income. Students were preferred consuming the cheapest animal originated foods such as yogurt, eggs, cheese, and chicken.

Key words: tend to consumption, income, expenditure, students.

Gereç ve Yöntem

Çalışma gerecinin büyük bir kısmını 2010-2011 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Ondokuz Mayıs Üniversitesi Veteriner Fakültesi birinci sınıfında öğrenim gören 83 öğrenciden 78'inin katılımı ile gerçekleştirilen anketlerden elde edilen veriler oluşturmaktadır.

Ankette öğrencilere yaşı, cinsiyeti, barınma koşulları, aile geliri ve aile gelirinden kendilerine düşen paya ilişkin sorular yöneltilmiştir. Ankette bireysel gelir ve aile gelirine ait sorular açık uçlu bırakılmak suretiyle en alt ve en üst gelir dilimleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmada materyal olarak yerel ve ulusal ölçekte çok şubeli firmalara ait asgari ve azami hayvansal ürün satış fiyatlarından öğrencilerin sıklıkla gittikleri lokanta, kantin vb. yerlerin fiyat listelerinden elde edilen satış fiyatlarından ve konuyla ilgili literatür verile-

rinden yararlanılmıştır.

Hayvansal ürün tüketim eğilimleri ve miktarlarının belirlenmesi açısından öğrencilere 20 çeşit hayvansal ürün tercihi ve bu tercihleri miktar olarak tanımlayabilmeleri için uygun seçenekler sunulmuştur.

Çalışmada kullanılan teknik ve finansal kabuller;

“Hayvansal ürün” ifadesi çalışmada nihai tüketimde yer alan ve hayvansal protein ihtiva eden tüm ürünleri kapsamaktadır(salam, sos, pastırma, köfte, döner, yumurta, süt, ayran, bal, tereyağı vd.).

Kırmızı et, kanatlı eti, balık eti ve diğer işlenmiş hayvansal ürünlerde porsiyon 100 gr pişmiş et olarak kabul edilmiştir.

1 kibrit kutusu peynir 30 gr,

1 Tatlı kaşığı bal 10 gr

1 Tatlı kaşığı tereyağı yaklaşık 10 gr

1 kâse yoğurt yaklaşık 250 gr kabul edilmiştir.

Döner fiyatının tespitinde asgari fiyat olarak tavuk döner ortalama fiyatı(15.00 TL/kg), azami fiyat olarak ise et döner ortalama fiyatı (28.00TL/kg) kullanılmıştır.

Kanatlı etleri kanat, but, bütün tavuk fiyatlarının ortalamalarından asgari ve azami olarak hesaplanmıştır.

Elde edilen veriler öncelikle Microsoft Excel programına aktararak katılımcılara ait bireysel tüketim miktarları üzerinden asgari ve azami tüketim harcamaları hesaplanmıştır. Aile geliri ve bireysel gelir grupları belirlenmiş ve bu grupların gelir ortalamaları hesaplanmıştır. Çalışmada aile geliri ve bireysel gelir ile harcamalar arasındaki ilişki SPSS 12 for Windows kullanılarak Spearman Nonparametrik Korelasyon yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Bulgular

Çalışmaya katılan öğrenci sayısı 78 olup; 24'ü kadın, 54'ü erkektir. Öğrencilerin yaş or-

talaması 19,7'dir. Öğrencilerin %60'ı yurttan, %19'u öğrenci evinde, %17'si aile ya da akraba yanında, %4'ü ise diğer yerleşim yerlerinde kalmaktadır.

Çalışmada öğrencilerin haftalık hayvan-

sal ürün tüketimleri hesaplanarak miktarla ilişkilendirilmiş ve günlük tüketim miktarları hesaplanmıştır. Buna göre elde edilen veriler tablo 1'de verilmiştir.

Tablo1: Öğrencilerin günlük hayvansal ürün tüketim miktarları.

Table 1: Students' daily consumption of animal product.

Hayvansal ürün	78 Öğrenci için Haftalık Tüketim	78 Öğrenci için Haftalık Tüketim Miktarı	Öğrenci Başına Günlük Tüketim Miktarı
A	B	C	D
Sığır-dana eti	125*	12500	23 gr
Koyun-kuzu eti	45*	4500	8,2 gr
Tavuk eti	166*	16600	30,4 gr
Balık eti	105*	10500	19,2 gr
Hindi ve diğer	14*	1400	2,5 gr
Salam	106*	10600	19,4 gr
Jambon	21*	2100	3,8 gr
Pastırma	17*	1700	3,1 gr
Sosis	61*	6100	11,1 gr
İşlenmiş diğer	63*	6300	11,5 gr
Köfte	130*	13000	28,8 gr
Sucuk	97*	9700	17,7 gr
Döner	148*	14800	27,1 gr
Süt	105*	105	0,19 litre
Peynir	658*	19740	36,0 gr
Yoğurt	234*	58500	107,1 gr
Ayran	87,5**	87,5	0,15 lt
Bal	313*	3130	5,7 gr
Tereyağı	231*	2310	4,2 gr
Yumurta	310***	310	0,56 adet

*porsiyon 100 gram

**litre

***adet

Buna göre A sütununda hayvansal ürünler, B sütununda bütün öğrencilerin haftalık tüketim miktarları, C sütununda haftalık tüketim miktarları gram, litre ve adet olarak öl-

çüm değerleri ile verilmiştir. D sütununda ise C sütununda verilen haftalık tüketim miktarı günlük tüketime dönüştürülmüştür. Örneğin; 125000 gr haftalık tüketim miktarı / 7 günlük

tüketim miktarı hesaplanmıştır. Bu elde edilen değer 78 öğrencinin günlük tüketim miktarları olduğu için 78 öğrenciye bölünerek tek bir öğrencinin tüketim miktarı hesaplanmıştır. Bu hesaplama her bir öğrencinin tüketim miktarları ve bildirilen ürünler için gerçekleştirilmiştir.

Tablo verileri incelendiğinde öğrencilerin günlük tüketiminde yoğurt tüketiminin 107,1gr ile ilk sırada yer aldığı, bunu 36gr'lık tüketimle peynirin izlediği gözlenmektedir. Tavuk eti tüketimi günlük tüketim içerisinde 30,4gr'la yine en fazla tüketilen hayvansal ürünler arasında yer almaktadır. Öğrencilerin

2 güne 1 bir yumurta yediği, yaklaşık 1 su bardağı süt içtiği, döner, sucuk ve köfteyi azımsanmayacak ölçülerde tükettiği tespit edilmiştir.

Öğrenciler ailelerin aylık gelir düzeyine göre gruplandırılmıştır. Bu gruplardaki öğrencilerin tüketim miktarları belirlenen asgari ve azami ortalama fiyatlarla ilişkilendirilerek ortalama asgari ve azami hayvansal ürün harcamaları hesaplanmıştır. Aile geliri dikkate alınarak gruplanan öğrencilerin bireysel hayvansal ürün tüketim miktarlarına göre hesaplanan asgari ve azami harcamaları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Öğrenci ailelerinin gelir gruplarına göre dağılımı ve öğrencilerin bireysel hayvansal ürün tüketim harcamaları (aylık).

Table 2: The distribution of students according to their families' income and the individual animal product consumption expenditure (monthly).

Aile gelir aralığı	Gruptaki öğrenci sayısı	%	Ortalama aile geliri (TL/ay)	Asgari tüketim harcaması (TL/ay)	Azami tüketim harcaması (TL/ay)
1. grup: 200-999	17	24	553	114	178
2. grup: 1.000-1999	29	41	1.353	139	220
3. grup: 2.000-2999	12	17	2.175	121	193
4. grup: 3.000-6999	12	17	4.133	270	418

Tablo verileri gözden geçirildiğinde 70 öğrencinin aile gelir düzeyi bildiriminde bulunduğu, bu gelirin ortalama 533 TL ile 4.133 TL arasında değiştiği, Öğrencilerin %41'nin aile gelir ortalaması 1,353 TL olan grupta yer aldığı gözlenmektedir. Öğrencilerin aile gelir ortalaması ise 1.777 TL olarak hesaplanmıştır. Bu verilere göre asgari 114 TL aylık hayvansal ürün tüketim harcaması olan öğrenci günlük 3,8 TL harcaması yapabilmektedir. Azami 418 TL aylık hayvansal ürün tüketim harca-

ması olan öğrenci ise günlük 13,9 TL harcama yapılmaktadır.

Aile geliri ile öğrencilerin asgari ve azami harcamaları arasındaki korelasyon SPSS for Windows 12'de istatistikî olarak değerlendirilmiştir. Aile geliri ile asgari ve azami öğrenci harcamaları arasındaki korelasyon 0,01 düzeyinde önemli bulunmuştur.

Tablo 3'te aile geliri ile öğrencinin asgari ve azami harcamaları arasındaki ilişki verilmektedir.

Tablo 3: Aile geliri ile öğrencilerin asgari ve azami harcamaları arasındaki korelasyon.

Table 3: Correlation between the minimum and maximum spending of students with family income.

			Aile geliri	Asgari harcama	Azami harcama
Spearman's rho	Aile geliri	Correlation Coefficient	1,000	,320(**)	,317(**)
		Sig. (2-tailed)	.	,007	,008
		N	70	70	70
	Asgari harcama	Correlation Coefficient	,320(**)	1,000	,993(**)
		Sig. (2-tailed)	,007	.	,000
		N	70	78	78
	Azami harcama	Correlation Coefficient	,317(**)	,993(**)	1,000
		Sig. (2-tailed)	,008	,000	.
		N	70	78	78

** Korelasyon 0.01 düzeyinde (2-tailed) önemli bulunmuştur.

Öğrencilerin bireysel gelirlerinin sorgulandığı çalışmada 49 öğrenci bireysel gelir bildiriminde bulunmuştur. Ancak bireysel gelir bildiriminde bulunan iki öğrencinin aile geliri bildiriminde bulunmaması sebebiyle bu bireylere ait veriler çalışmanın ekonomik analiz kısmına dâhil edilmemiştir.

Bireysel gelir bildiriminde bulunan 47 öğ-

rencinin geliri 50 ila 1.800 TL arasında değişmektedir. Bu verilerden yararlanılarak öğrencilerin bireysel gelir gruplarına göre dağılımı ve gelir ortalamasına ilişkin veriler düzenlenerek tablo 4'te sunulmuştur. Tabloda ayrıca bu gelir gruplarındaki öğrencilerin asgari ve azami hayvansal ürün tüketim harcamaları da hesaplanarak verilmiştir.

Tablo 4: Öğrencilerin bireysel gelir gruplarına göre dağılımı ve gelir ortalaması (aylık).

Table 4: The distribution of students according to their individual income and average income (monthly).

Bireysel Gelir Grupları (TL/ay)	Grup öğrenci sayısı	%	GÖAGO*	GÖBGO*	Asgari Tüketim Harcaması (TL/ay)	Azami Tüketim Harcaması (TL/ay)
1. grup: 50-249	11	23	1070	145	111	182
2. grup: 250-499	13	28	1542	323	151	231
3. grup: 500-749	14	30	2618	564	203	315
4. grup: 750 ve yukarı	9	19	2822	1167	220	345
	47		1997	515	170	266

* GÖAGO: Gruptaki öğrencilerin aile geliri ortalaması (TL/ay)

** GÖBGO: Gruptaki öğrencilerin bireysel gelir ortalaması (TL/ay)

Tablo verileri gözden geçirildiğinde öğrencilerin ortalama asgari-azami hayvansal ürün harcamaları 111-345TL arasında değişmektedir.

Bireysel gelir ile asgari ve azami hayvansal ürün harcamaları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesinde ekonomik açıdan yapılan hesaplamalarda öğrenci sayısı 47'dir. Çalışmada istatistikî açıdan verilerin değerlendirilmesinde ise aile geliri bildiriminde bulunmayan ancak bireysel gelir bildiriminde bulunan iki öğrenciye ait veriler de (N sayısı 49) de-

ğerlendirmede yer almıştır. Bireysel gelirle öğrencilerin asgari ve azami harcamaları arasındaki ilişki tablo 5'te sunulmaktadır. Tablo verileri gözden geçirildiğinde bireysel gelirle asgari ve azami hayvansal ürün harcamaları arasındaki korelasyon 0,05 düzeyinde önemli bulunmuştur.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışma Veteriner Fakültesi öğrencilerinin hayvansal ürün tüketim harcamalarının

Tablo 5: Bireysel geliri ile öğrencilerin asgari ve azami harcamaları arasındaki korelasyon
Table 5: Individual income students with the correlation between the minimum and maximum spending.

			Asgari harcama	Azami harcama	Bireysel gelir
Spearman's rho	Asgari harcama	Correlation Coefficient	1,000	,993(**)	,321(*)
		Sig. (2-tailed)	.	,000	,025
		N	78	78	49
	Azami harcama	Correlation Coefficient	,993(**)	1,000	,327(*)
		Sig. (2-tailed)	,000	.	,022
		N	78	78	49
Bireysel gelir	Correlation Coefficient	,321(*)	,327(*)	1,000	
	Sig. (2-tailed)	,025	,022	.	
	N	49	49	49	

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

aile ve bireysel gelirle önemli ölçüde değiştiğini, öğrencilerin % 65'inin ortalama 1353 TL ve altında aile gelirin sahip olduğunu ve bu gruptaki öğrencilerin günlük 3,8 ila 7,3 TL'lik hayvansal ürün tüketiminde bulunabildiklerini ortaya koymaktadır. Bireysel geliri 500 TL'nin altında olan ve ortalama 323 TL ve altında bireysel gelire sahip öğrenciler ise

günlük 3,7 ile 7,7 arasında değişen hayvansal ürün tüketim harcaması yapabilmektedir. Ortalama 323 TL bireysel gelire sahip öğrencinin hayvansal ürün tüketiminde asgari fiyatlı ürünleri tercih etmesi kaçınılmaz görülmektedir. Bu nedenle öğrenciler yoğurt, tavuk eti, peynir ve yumurta gibi hayvansal ürünleri daha fazla tüketmektedir.

Cevger ve ark. (2) 122 intern öğrencinin hayvansal ürün tüketim durumu ve tercihleri üzerinde yaptıkları çalışmada ise bireysel aylık gelirin 500 TL ve üzeri olduğu grubun toplam öğrenciler içerisindeki oranının %30 olduğu bildirilmektedir. Bu çalışmada bireysel gelir yönünden öğrencilerin %49'unun 500 TL ve üzeri gelire sahip olduğu tespit edilmiştir. Ancak bu profilin daha uzun süreli değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Sarıözkan ve ark. (2007) yaptıkları çalışmada kırmızı et tüketiminde sığır-dana etini koyun-keçi etine göre daha yüksek olarak tespit etmişlerdir. Bu çalışmada da sığır-dana eti tercihi %77 olup, koyun-kuzu eti tercihi ise %38 düzeyinde hesaplanmıştır. Bölge ve il düzeyinde hayvancılığın ağırlıkla büyükbaş üzerine yoğunlaşması ve fiyat faktörü bu durumun nedenleri arasında sayılabilir.

Slovakya'da tıp fakültesi öğrencileri için Stefanikova ve ark. (7) yaptıkları çalışmada bildirilen ortalama günlük sığır eti tüketim miktarı yaklaşık 42 gr, kanatlı eti 82 gr, balıketi 12 gr olup; bu çalışmada sığır-dana eti 23gr, kanatlı eti 30gr, balıketi 19 gr olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada bildirilen değerler ile karşılaştırılan literatür veri arasında görülen fark bu çalışmada kırmızı et ve beyaz et yönünde tercihler içerisinde döner, köfte, vd. işlenmiş ürünlerin yer almasına karşın karşılaştırma yapılan çalışmada bu tercihin kırmızı et, tavuk eti ve balıketi olarak sunulmasından ileri gelmektedir.

Sonuç olarak öğrencilerin hayvansal ürün tüketim tercihlerinde ve harcamalarında gelirin önemli etkisinin bulunduğu ve bu doğrultuda düşük gelirli öğrencilerin hayvansal ürün tüketiminde fiyatı düşük ürünlere yöneldiği tespit edilmiştir.

Elde edilen çalışma sonuçları sosyo-ekonomik açıdan hayvansal ürün tüketim eğilim-

leri ve tüketim miktarları yönünden üniversite öğrencilerinin dikkatle izlenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Kaynaklar

- 1. Baysal A** (2003): *Sosyal Eşitsizliklerin beslenmeye Etkisi* Cumhuriyet Üniversitesi, Tıp Fakültesi Dergisi, **25**: 66-72
- 2. Cevger Y, Aral Y, Demir P, Sarıözkan S** (2008): *Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi İntern Öğrencilerinde Hayvansal Ürünlerin Tüketim Durumu ve Tüketici Tercihler* Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi. **55**: 189-194
- 3. Rampersaud GC, Pereira MA, Girard BL, Adams J, Metz JD** (2005): *Breakfast Habits, Nutritional Status, Body, Weight, and Academic Performance in Children and Adolescents* Journal of the American Dietetic Association, **105**: 743-760
- 4. Papadaki A, Hondros G, Scott A J, Kapsokfalou M** (2007): *Eating Habits of University Students Living at, or away from home in Greece*, *Apetite* **49**:169-176
- 5. Sarımeşeli M** (1999): *Hane Halkları Harcama Eğilimleri*, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, No: **2(99)**: 41-50
- 6. Sarıözkan S, Cevger Y, Demir P, Aral Y** (2007): *Erciyes Üniversitesi Veteriner Fakültesi Öğrencilerinin Hayvansal ürün Tüketim Yapısı ve Alışkanlıkları*, (Journal of Health Science **16(3)**: 171-179
- 7. Stefanikova Z, Sevcikova L, Jurkovicova J, Sobotova L, Aghova L** (2006): *Positive and negative trends in university students' food intake* Bratisl Lek Listy, **107**: 217-220.
- 8. Şengül S** (2002): *Türkiye'de Kentsel ve Kırsal Kesimde Gelir Gruplarına Göre Gıda*

Talebi Uludağ Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt XXI, Sayı 1, 257-282

9. Şengül S (2004): *Türkiye’de gelir gruplarına göre gıda talebi*. ODTÜ Gelişme Dergisi, **31**: 115-148.

10. Tosun ÖO, Hatırlı SA (2009): *Tüketicilerin Kırmızı Et Satın Alım Yerleri Tercihlerinin Analizi: Antalya İl Örneği* Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilim-

ler Fakültesi Dergisi, **14(2)**: 433-445.

Geliş Tarihi: 20.10.2011 / Kabul Tarihi: 22.03.2012

Yazışma Adresi:

Yrd. Doç. Dr. Berrin ŞENTÜRK

Ondokuz Mayıs Üniv.Veteriner Fakültesi

Hayvan Sağlığı Ekonomisi ve İşletmeciliği

AD 55139, Kurupelit/SAMSUN

e-posta: bsenturk@omu.edu.tr